

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

УДК 327-044.247(438:477):061.1ЄС

Т.А.Єлова

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІ НАЦІОНАЛЬНІ ІНТЕРЕСИ ПОЛЬЩІ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО ШЛЯХУ УКРАЇНИ

Стаття посвячена зовнішньополітичному вектору Польщі щодо євроінтеграційного шляху України, що відображає стратегічну підтримку та активну участь у процесах, спрямованих на наближення України до Європейського Союзу. Польща, маючи значний досвід європейської інтеграції, стала важливим адвокатом України в ЄС, надаючи політичну та ідеологічну підтримку її прагненням до реформування та демократичних змін, які є необхідними для вступу в ЄС. Закцентовано, що від початку 2000-х років Польща активно пропонувала концепції, спрямовані на інтеграцію східних сусідів у Європейський Союз, зокрема України, через розширення політики Європейської політики сусідства. Польща підтримувала ініціативу Східного партнерства, прагнучи зміцнити співпрацю з країнами Східної Європи та забезпечити їхній економічний і політичний розвиток. Підкреслено, особливу роль Польща відіграла під час Помаранчевої революції в Україні 2004 року, коли польський президент Олександр Кваснєвський став важливим посередником у вирішенні політичної кризи в Україні. Цей період став знаковим для польської політики підтримки демократичних змін в Україні. Навіть після зміни адміністрації в Польщі в 2010 році, польська стратегія щодо України залишалася стабільною, хоч і стала більш обережною, але продовжувала активно підтримувати євроінтеграційні прагнення України.

Зазначено, що після анексії Криму Росією в 2014 році Польща стала одним із найбільших прихильників євроінтеграційних прагнень України, надаючи дипломатичну підтримку в рамках Європейського Союзу та сприяючи підписанню Угоди про асоціацію і безвізового режиму для українських громадян. Польща також активно брала участь у процесах реформування України, підтримуючи боротьбу з корупцією, покращення бізнес-середовища та розвиток демократичних інститутів. У результаті цього процесу, Україна змогла подати заявку на членство в ЄС у 2022 році. Польща продовжує відігравати важливу роль у зміцненні зв'язків між Україною та Європейським Союзом, сприяючи її європейській інтеграції та стабільності в регіоні. Польська політика підтримки України є важливим елементом геополітичної стабільності та розвитку на європейському континенті.

Ключові слова: Польща, Україна, Європейський Союз, євроінтеграція, європейська політика сусідства, Східне партнерство, Помаранчева революція, Угода про асоціацію, геополітична стабільність, національні інтереси, лобіювання.

DOI 10.34079/2518-1521-2025-15-41-81-98

Європейська інтеграція України є одним із ключових зовнішньополітичних пріоритетів держави, що водночас викликає стійкий інтерес з боку її сусідів, зокрема Польщі. Польща, як активний учасник європейської політики та одна з провідних країн Центрально-Східної Європи, розглядає підтримку України на шляху до Європейського

Союзу не лише як акт солідарності, але й як складову власної зовнішньополітичної стратегії. Після вступу до ЄС у 2004 році Польща отримала новий інструментарій впливу в межах європейських інституцій і стала активно просувати ідеї розширення Союзу на Схід. Для Варшави підтримка євроінтеграції України є важливою не лише з геополітичних міркувань, а й з точки зору забезпечення стабільності у регіоні, формування сприятливого безпекового середовища та економічного партнерства. Україна розглядається як потенційний партнер, який може посилити Східний вимір ЄС та стати буферною зоною між європейською спільнотою та Росією.

Варто зазначити, що Польща послідовно виступала ініціатором та активним учасником створення нових підходів до політики ЄС щодо східних сусідів, зокрема в межах Європейської політики сусідства та ініціативи «Східне партнерство». Варшава вбачає у співпраці з Україною можливість посилення власної ролі у формуванні європейської політики щодо Сходу, позиціонуючи себе як міст між Європейським Союзом та його східними партнерами. Крім того, політичні інтереси Польщі полягають і в економічному вимірі. Розширення ринків, поглиблення торговельної співпраці, а також зміцнення інфраструктурних зв'язків сприяють зростанню польської економіки та зміцненню її позицій у регіоні. Польща також зацікавлена у політичній трансформації України, адже стабільна, демократична та прогнозована держава-сусід є запорукою безпеки для самої Польщі.

Водночас не варто ігнорувати історико-культурний аспект, який часто має подвійний характер. З одного боку, спільна історія і географічна близькість створюють основу для взаєморозуміння, з іншого – певні історичні стереотипи і політичні розбіжності часом ускладнюють двосторонній діалог. Однак у стратегічній перспективі Польща розглядає партнерство з Україною як ключовий елемент політики зміцнення регіональної солідарності та європейської ідентичності. Таким чином, підтримка євроінтеграційних прагнень України відповідає як політичним, так і економічним інтересам Польщі. Варшава послідовно реалізує власну стратегічну лінію щодо поглиблення співпраці з Україною, зміцнення її європейського курсу та формування стабільного східного фронтиру Європейського Союзу.

Методологія для статті про зовнішньополітичний вектор Польщі щодо євроінтеграційного шляху України включає кілька ключових підходів. *Аналіз документів та офіційних заяв* – вивчення офіційних документів ЄС, заяв польських політиків, а також політичних програм Польщі та України, щоб з'ясувати основні етапи і напрямки співпраці між країнами; аналіз рішень, прийнятих під час самітів ЄС та двосторонніх переговорів Польщі і України; оцінка впливу ініціатив, таких як Східне партнерство, Угода про асоціацію, на процес євроінтеграції України. *Історичний підхід* – вивчення історії відносин Польщі з Україною та Європейським Союзом з 2003 року до сьогодні, з акцентом на ключові моменти, як-от Помаранчева революція, анексія Криму, підписання Угоди про асоціацію; розгляд зміни політичних стратегій Польщі з урахуванням внутрішніх політичних змін у країні, особливо після 2010 року. *Порівняльний аналіз* – порівняння зовнішньої політики Польщі щодо України з іншими країнами ЄС, зокрема з тими, хто підтримував або не підтримував євроінтеграційні прагнення України; оцінка того, як Польща, будучи новим членом ЄС, використовувала свій досвід інтеграції для підтримки євроінтеграційного процесу в Україні. *Метод контекстуального аналізу*: аналіз політичних, економічних та соціальних умов, які впливали на зовнішню політику Польщі щодо України, зокрема геополітичні обставини в Європі та на пострадянському просторі; роль Польщі в контексті глобальних змін, таких як анексія Криму, війна на сході України та зміни в європейській політиці. *Кейс-стаді* – детальний розбір конкретних кейсів польської дипломатії, зокрема щодо

підтримки України під час Помаранчевої революції, в контексті Східного партнерства, та після 2014 року, коли Польща активно сприяла реформам в Україні. *Кількісний аналіз* – використання статистичних даних для аналізу впливу польської політики на процеси євроінтеграції України, наприклад, через кількість підписаних угод, обсяги фінансування, рівень підтримки європейських інститутів.

Метою статті є дослідити зовнішньополітичний вектор Польщі щодо євроінтеграційного шляху України.

Як зазначає український дослідник інтеграційних процесів М. Шульга, для розуміння складності та динамічності сучасних політичних євроінтеграційних процесів важливо враховувати різноманітність підходів і позицій, що є необхідною умовою не тільки для глибшого аналізу цих процесів, але й для залучення українських науковців до європейських студій, що досліджують ці питання (Шульга, 2012). Це, у свою чергу, є частиною сучасного дискурсу європейського будівництва. Важливою характеристикою розвитку наукових досліджень євроінтеграційних процесів є суттєве розширення їх тематики. Особливою ознакою новітніх теорій інтеграції, які повинні адекватно пояснювати сучасні процеси та визначати напрямки їх подальшого розвитку, є усвідомлення множинності трактувань ролі та значення суб'єктів міжнародних відносин.

Інтеграцію та європейські інтеграційні процеси можна аналізувати через різні політологічні підходи. Один із них – федералізм, який передбачає інтеграцію в правовому та інституційному сенсі, із метою створення союзної держави. Представники цього підходу вважають, що створення федерації є кінцевою метою інтеграції (Білоконь, 2021). Як зазначає Ч. Пентланд у праці «Міжнародна теорія та європейська інтеграція», кінцевою метою інтеграції є створення наднаціональної держави відповідно до принципів централізації і передання політичних повноважень на найвищий рівень» (Pentland, 1973). Інший підхід – функціоналізм, представлений Д. Мітрані. Він виступав проти федерації і вважав, що інтеграція має бути деполітизованою, а співпраця – зосередженою на загальних питаннях добробуту. Функціональні організації, за його теорією, повинні мати конкретні повноваження, делеговані державами (Mitrany, 1966). Неофункціоналізм, що з'явився в 60–70-х роках, намагається пояснити унікальність ЄС. Е. Хаас підкреслював роль політичного чинника в інтеграції, визначаючи європейську інтеграцію як явище, яке не можна зводити до міждержавної співпраці (Haas, 1961).

Як зазначає М. Вахудова, складність взаємодії між внутрішніми та зовнішніми аспектами європейської інтеграції свідчить про те, що розширення ЄС є одним із найефективніших інструментів зовнішньої політики (Vachudova, 2005). А. Місіролі вважає, що розширення можна трактувати через дві основні функції. По-перше, воно є інструментом, за допомогою якого ЄС прагне зміцнити стабільність у найближчому оточенні, діючи подібно до будь-якої регіональної влади, що зацікавлена в підтримці стабільності на своїй території (Missiroli, 2004) ЄС часто використовує розширення для сприяння стабільним та демократичним перетворенням у країнах-сусідах, як це було в Греції, Португалії та Іспанії. Ту ж стратегію застосували й під час розширення на схід. ЄС не може бути впевненим у своїй безпеці, якщо решта континенту занурюється в нестабільність та бідність. Цей аргумент є основою європейської стратегії безпеки та визначає політику ЄС щодо нових сусідів (European Council, 2003).

Одна з головних цілей розширення ЄС – це поширення демократії. Попри значну кількість теоретичних досліджень, досі не було здійснено аналізу відмінностей між «обмеженим» і «широким» розумінням демократії як основи для просування її в політиці ЄС. Внутрішньо в Європейському Союзі обговорювалося питання прийняття офіційного визначення цієї концепції для зовнішніх зусиль із її просування, але на практиці цього ще не було зроблено (Meyer-Resende & Wisniewska, 2009). Таким чином, ми маємо

обмежене розуміння того, що саме забезпечує ЄС. Обговорюючи «сутність просування демократії», дослідники А. Ветцель і Я. Орбі зазначають, що під цим мається на увазі діяльність ЄС щодо третіх країн чи регіонів через різні форми співпраці, які, незалежно від результату в ЄС, можуть сприяти встановленню демократії в цих країнах. Проте, основна увага зосереджена на ліберальній демократії (Wetzel and Orbie, 2011).

Поняття «Східний вимір» (або «Східний вектор») тісно пов'язане з вивченням взаємовідносин між Україною та Польщею. Воно виникло в березні 1998 року, коли Польща в рамках ініціативної заяви щодо розширення співпраці заявила про свою готовність брати участь у розвитку такої політики. До сфери Східного виміру входять три основні категорії завдань: допомога у трансформаціях зацікавлених країн, боротьба з екологічними проблемами та вирішення питань у сфері правосуддя і внутрішніх справ, зокрема боротьба з тероризмом. Найбільші можливості для ініціативи надає перша категорія, оскільки вона передбачає створення Фонду європейської демократії (або Фонду європейської волі), що сприяло б ЄС у наданні допомоги сусіднім країнам.

Зовнішня політика Європейського Союзу та його стратегія розширення, яка набула особливої виразності на початку ХХІ століття, окреслила основні цілі для держав, що прагнули долучитися до європейського інтеграційного процесу. Польща, у свою чергу, активно використовувала політичні та ідеологічні принципи ЄС для просування своєї зовнішньої політики щодо України. Значну роль вона відіграла у передачі власного досвіду іншим країнам та у зменшенні розриву між посткомуністичними державами регіону. Цю роль підтвердив Президент Польщі Л. Качинський у своєму виступі на Генеральній асамблеї ООН у 2006 році, заявивши про підтримку реформ у країнах Східного партнерства. Він підкреслив, що Польща вже пройшла шлях до ринкової економіки та становлення громадянського суспільства, тому володіє цінним досвідом, яким готова ділитися з країнами, що впроваджують реформи або лише планують розпочати процес трансформації своїх економік та інституцій (President.pl, 2006.).

Польський міністр закордонних справ К. Скубішевській на початку 1990-х років визначив і впровадив «європейські стандарти» у двосторонніх відносинах зі східними державами. Він прагнув збалансувати стосунки з Росією як визнання неї незалежності пострадянських республік. Така політика сприяла формуванню національних держав у Східній Європі і позначилася не лише на впровадженні європейських норм у Центральній і Східній Європі, але й на їхньому самовизначенні (Klatt, 2001). Євросоюз критикували за його «сучасний західний європейський прагматизм», який приділяє першочергову увагу добрим відносинам із Росією, переслідуючи «розчарованих» політикою щодо пострадянських держав без будь-якої мотивації для країн, які намагаються знайти кути повороту в новому політичному існуванні (Ryabchuk, 2010). Польща висловлювала особливу зацікавленість розвитком відносин зі східним сусідом через розширення ЄС вже під час початку своїх переговорів щодо вступу в 1998 році.

Упродовж 1990-х років й особливо на початку ХХІ століття одним із найважливіших пріоритетів польської зовнішньої політики було зміцнення незалежності України, а у другому десятилітті ХХІ століття стало посилення європейської та євроатлантичної орієнтації України. У 1992–1993 роках Польща мала багато можливостей для покращення зв'язків з Україною. З одного боку, це було зумовлено тим, що Росія у ті роки дещо втратила інтерес до пострадянських республік, а з іншого – сама ж Україна перебувала в глибокій кризі і шукала підтримки з боку інших держав. Більшість дослідників переконана, що Польща прагнула здобути більшу вагу в ЄС за рахунок активної східної політики.

Попри офіційні заяви Києва та Варшави про відсутність історичних претензій і потребу зосередитися на майбутньому співробітництві, у польському та українському

суспільствах зберігалися усталені уявлення та стереотипи взаємної неприязні. Водночас в Україні їхній вплив на двосторонні відносини був пом'якшений тим, що після здобуття незалежності політична еліта формувалася переважно в центральних і східних регіонах, де ставлення до Польщі було загалом прихильніше, ніж на заході країни (Burant, 1993).

Таким чином, на відміну від очікувань, історичний фактор на початковому етапі майже не впливав на політичний діалог між Польщею та Україною. У 1990-х роках Польща підтримала прагнення України до європейської інтеграції — зокрема її вступ до Ради Європи та приєднання до Центральноєвропейської ініціативи. Відносини між країнами почали визначатися як «стратегічне партнерство».

У січні 2003 року Міністерство закордонних справ Польщі запропонувало розширену концепцію стратегічного партнерства у форматі non-paper – «Польські пропозиції щодо майбутньої форми політики розширеного ЄС у відношенні до східних сусідів» (Fundacjê im. Stefana Batorego, 2003). У документі Польща окреслила бачення поглиблення співпраці ЄС із країнами Східної Європи: у середньостроковій перспективі – включення Росії до Європейського економічного простору, укладення угод про співдружність з Україною, Молдовою та Білоруссю (за умови її демократизації), а також потенційну перспективу членства України в ЄС. Хоча Польща ще не була членом Євросоюзу, її пропозиції стали частиною ширшої дискусії щодо майбутнього східної політики ЄС (Война, 2009).

Після вступу до ЄС Польща активно взаємодіяла з країнами Вишеградської групи для посилення східного виміру Європейської політики сусідства (ЄПС). Це питання стало предметом спільних ініціатив також із балтійськими державами. Основна мета полягала у розробці нової концепції, яка б більше відповідала очікуванням країн-сусідів зі Сходу та переконувала «старих» членів ЄС у необхідності глибшої взаємодії з ними.

Польща також акцентувала на нерівновазі між південним та східним вимірами ЄПС, адже східний вимір не мав ефективних механізмів багатостороннього співробітництва. У результаті цих зусиль Європейська рада у грудні 2007 року схвалила польсько-литовську ініціативу щодо розвитку східного і південного напрямів ЄПС не лише у двосторонньому, але й у багатосторонньому форматі (Война, 2009).

Важливість позиції Польщі у формуванні зовнішньої політики ЄС щодо України була підтверджена офіційним документом під назвою «Східна політика Європейського Союзу в перспективі його розширення на Центральну і Східну Європу – польське бачення», підготовлений польськими експертами. Офіційна Варшава, ґрунтуючись на власному досвіді європейської інтеграції та свого бачення ситуації в регіоні, запропонувала Брюсселю по-новому подивитися на відносини з країнами на східному кордоні ЄС. Поляки хотіли внести внесок у розробку політики ЄС щодо тих держав, перспективи котрих на членство були дуже віддаленими, у тому числі України, якій приділяли більше уваги. Три чинники, пов'язані зі стратегічним партнерством між Україною та Польщею, були визначені в документі.

По-перше, зазначалося, що у зв'язку з важливим геополітичним положенням та географічною близькістю України до Польщі, політичний діалог з Україною з питань безпеки повинен бути пріоритетним для східної політики ЄС. Незалежність України розглядалася як великий стабільний чинник, який позитивно впливає на інші країни у регіоні. По-друге, у відношенні «чужаків» Польща поділилася своїм власним досвідом і була готова розвивати співпрацю і будувати відносини з Росією, Україною та Молдовою. По-третє, успішна польсько-українська конференція з питань європейської інтеграції розглядалася як виконання одного з елементів загальної стратегії ЄС щодо України. Отже, Польща була готова продовжувати таку співпрацю, але тим самим уникати будь-яких зобов'язань, поєднаних майбутніми інституційними зв'язками України з ЄС.

Польська держава була здатна долучитися до проектів, які підпадають під План дій ЄС для Росії та України (Возняк, 1998).

На думку польського експертного середовища держава зосереджувалася на вирішенні трьох основних проблем: по-перше, офіційна Варшава виступала за подальше розширення ЄС і, в підсумку, приєднання України до ЄС (Meller, 2007). Це зусилля призвело до часткових результатів: європейський парламент двічі приймав резолюцію про можливість приєднання України (у січні 2005 року і в липні 2007 року) і характерно, що обидва рази ці документи були розроблені за активної участі польських депутатів Європарламенту. Щоправда Польща не закликала до якнайшвидшого вступу України або про миттєвий початок переговорів про приєднання, а до визнання перспективи українського членства з боку ЄС. Позиція Польщі полягала в тому, що перспектива членства в ЄС надасть відчутний імпульс для модернізації України (Szeptycki, Stachurska-Szczesiak & Misigiewicz 2008).

По-друге, з травня 2004 року Польща взяла активну й ефективну участь в обговоренні зовнішньої політики ЄС, зокрема в налагодженні діяльності щодо співробітництва зі східними європейцями в таких аспектах, як зовнішня торгівля, економіка, міжнародні відносини, правосуддя та внутрішні справи. Із-поміж ключових польських пропозицій було зміцнення стосунків між Україною та ЄС на рівні, аналогічному до відносин ЄС із Росією, а також створення Європейського фонду розвитку демократії задля сприяння впровадження програм допомоги. По-третє, ЄПС виявилася тим інструментом, за допомогою якого Польща могла забезпечити свої інтереси, виступаючи за посилення східного виміру тієї політики. У зверненні до сейму міністр закордонних справ Польщі А. Фотига зауважила, що ЄС не повинен обмежувати інтерес у співробітництві до Чорноморського регіону після того, як Румунія та Болгарія були інтегровані в ЄС. У промові посадовець зазначила: «Польща очікує на те, що східний вимір ЄПС повинен залучати Білорусь, Україну і Молдову» (Fotyga, 2008).

Характерно, що Польща, як і Україна, критично відреагувала на формування ЄПС, акцентуючи на тому, що ця політика не повинна перешкоджати українській державі здійснювати свої європейські амбіції. Польща прагнула збільшити фінансування східних сусідів у рамках європейського інструменту сусідства та партнерства і піддала критиці рішення спрямувати більше ресурсів для південних, а не східних сусідів.

У політичних колах України побутувала думка, що Угода про партнерство та співробітництво перетворилася на перешкоду розвитку двостороннього співробітництва, яке вийшло за рамки угоди. Існували думки про те, що УПС було укладене спочатку на помилковій ідеологічній основі співробітництва, а не інтеграції, що стало однією з перешкод на євроінтеграційному шляху України. Проте імплементація міждержавних відносин дозволила інституціоналізувати співробітництво на різних рівнях. Також почалася робота з адаптації української законодавчої бази до норм Євросоюзу. Зарубіжні та вітчизняні дослідники відзначали факт неготовності України виконувати умови політичної обумовленості ЄС. Навіть якщо членство України в європейській спільноті було майже реальним, то стимул був надто далеким на той момент, щоб змусити уряд виконати вимоги ЄС. Європейські чиновники наголошували на важливості демократичних свобод: свободі слова і засобів масової інформації – одних із найважливіших цінностей для ЄС. Євросоюз часто демонстрував стурбованість у зв'язку з розвитком політичної ситуації в Україні, як, наприклад щодо питання зміни Конституції тощо.

Українське питання у зовнішній політиці Польщі не залишалося осторонь й у другій половині 2000-х років, Польща продовжувала свою «місію адвоката» інтересів України в ЄС. Задля підтримки реформ і проєвропейськи орієнтованих політичних сил в

Україні, запобігаючи зростаючому відчуженню до ідеї європейської інтеграції з-поміж української еліти і громадськості, Польща хотіла переконати ЄС у необхідності створення «довготермінової перспективи для членства» України. Польська держава не могла поступитися Східною Європою Росії, оскільки у такому випадку її членство в ЄС було б оплачене історично дорогою ціною – відмовою від практично будь-якого впливу на ту частину Європи, яка в минулому формувала основний склад польської держави.

Польські депутати в Європарламенті закликали до зміцнення зв'язків між ЄС і Україною, які допомогли б підвищити прозахідні настрої. У вересні 2004 року парламент обрав М. Сівеца та Б. Кліха як очільників делегації щодо вивчення відносин з Україною і Білоруссю. Перше завдання делегації – надіслати своїх спостерігачів на президентські вибори для побудови майбутніх стосунків із Союзом. Завдання польської політики щодо України були викладені іншим членом європейського парламенту Я. Онишкевичем: «Важлива нова мета стоїть перед польською зовнішньою політикою. Це вступ до НАТО та ЄС України і, зрештою, Білорусі. Союз повинен бути готовим до такої програми Східної політики» (Gazeta Wyborcza, 2004).

Польська держава схвально відгукувалася на обговорення в ЄС формули співпраці з окремими партнерами розширеного ЄС в 2004 році. Польща надавала пропозиції щодо форми контактів розширеного Євросоюзу з партнерами на Сході: розпочала брати безпосередню участь у формуванні політики ЄС щодо країн Східної Європи (Zajackowski, 2005). Помаранчева революція в Україні здійснила відчутний вплив на відносини між Україною та Польщею. Симптоматично, що польське суспільство цікавилася подіями протестантського руху в Україні й у цілому підтримувало їх, а демонстрації проходили майже щодня у Варшаві та інших великих польських містах. Польські політики теж активно підтримали українську опозицію, як, наприклад, Президенти Л. Валенса і А. Кваснєвський, які взяли участь у круглому столі із врегулювання політичної кризи в Києві. Необхідно звернути особливу увагу на активну участь Президента А. Кваснєвського в українському посередництві і, зокрема, його розрив із політиками, які зберігали обережну позицію щодо вступу України до Євросоюзу. Серед цих людей був міністр закордонних справ Польщі А. Ротфельд, який зауважував: «Західна Європа деколи відносить кризу в Україні до категорії юридичної казуїстики, коли насправді це була політична криза, яка вимагала політичного рішення» (Rotfeld, 2006; Draus, 2011). На той час Президент Польщі А. Кваснєвський отримав сприяння з боку багатьох держав-членів ЄС, у тому числі провідних, які раніше скептично ставилися до участі ЄС у вирішенні проблем на пострадянському просторі. У політичній діяльності щодо України, польський уряд підтримували також Президент Литви В. Адамкус і Верховний комісар ЄС із загальної зовнішньої політики і політики безпеки Х. Солана.

Погоджуємося з поширеною думкою, що внесок Польщі у вирішення політичної кризи в Україні є одним із основних зовнішньополітичних успіхів, як з погляду її перебування в ЄС, так і досягнень польської політики щодо України. На переконання багатьох дослідників, серед яких Н. Олма (Olma, 2010), участь Польщі у вирішенні української політичної кризи восени і взимку 2004–2005 років сприяла досягненню її мирного врегулювання. Після успішного подолання політичної кризи в Україні у Польщі з'явилися надії, що її східний сусід наслідуватиме приклад Центральної Європи і стане на шлях швидких демократичних і ринкових реформ. У наступні роки співпраця продовжувала розвиватися поступово. Вступ Польщі до ЄС дав Україні новий імпульс відносин із сильним партнером – державою-членом ЄС. Крім того, Президенти Польщі та України зустрічалися багато разів і діяли в напрямку національного примирення (Olma, 2010). Характерно, що А. Кваснєвський і В. Ющенко упродовж 2005 року

спілкувалися на очних зустрічах щонайменше сім разів. Щоправда, активна участь Польщі в подоланні української політичної кризи призвела до серйозного погіршення відносин із Росією. Проте цей факт не викликав серйозних сумнівів у Польщі щодо продовження співробітництва з Україною.

Після перемоги на президентських перегонах Л. Качинського восени 2005 року і на парламентських виборах партії «Право і справедливість» польська політика щодо України не змінилася, оскільки новий Президент співпрацював у цьому питанні зі своїм попередником, незважаючи на політичні розбіжності між ними. Нова польська стратегія передбачала необхідність більш активної участі Польщі у процесах демократизації Східної Європи, Південного Кавказу та Центральної Азії (Pospieszna, 2010). Розширення сфери діяльності Польщі відображав консенсус донорів, який зростає, а також переконання, що стійкий економічний розвиток країн, які одержують допомогу, залежить від прогресу у функціонуванні державних інститутів, а також дотримання демократичних стандартів і прав людини. В офіційних документах МЗС був підкреслений польський акцент про допомогу демократії на додаток до діяльності, спрямованої на поліпшення соціально-економічної ситуації в країнах-одержувачах. Отже, Польща визначала лідерство у забезпеченні демократичних змін у посткомуністичному регіоні (Pospieszna, 2010).

У перші роки членства в ЄС, Польща сконцентрувала увагу на використанні можливостей, які були надані через вступ, обмежуючи при цьому пов'язані з ними витрати, а також ефективно адаптуватися, функціонуючи як новий член ЄС. Пріоритет був наданий максимально повному використанню коштів Євросоюзу: підхід, підкріплений вірою в унікальність Польщі з-поміж нових країн ЄС, яка переживає системну трансформацію і прагне наздогнати в соціально-економічному розвитку лідерів ЄС (Kolatek, 2009).

Визначити польські переваги і вплив на кожен аспект політики Європейського Союзу дуже складно. Деякі дослідники, як от Н. Копсі і К. Поморська, вважають, що слід концентрувати увагу на сфері формування політики, що було найбільшим стратегічним інтересом Польщі, а саме відносинами зі західними сусідами ЄС (Corsey & Pomorska, 2010). Вони вважають, що були яскраві амбіції з боку польських політиків та широкої зовнішньополітичної спільноти у Варшаві, аби опинитися серед тих, хто формуватиме східну політику ЄС, не в останню чергу через історичний досвід Польщі (Corsey & Pomorska, 2010). Багато чинників впливали на зміни у підході з боку ЄС щодо сприяння демократії у відносинах із сусідами, однак вплив нових членів ЄС виявився досить вагомим. Зацікавленість Польщі у підтримці своїх прикордонних сусідів була сильнішою, ніж щодо інших країн, зважаючи на історію, культуру, географічне положення між Сходом і Заходом, а також значну польську меншину в цих країнах.

Політична еліта, представляючи урядовий і неурядовий сектори Польщі, піддавала критиці підхід ЄС щодо своїх східних сусідів, стверджуючи, що він не співвідноситься з новою ситуацією в євроспільноті після розширення ЄС. Польська еліта підтримувала відповідні методи впливу на ситуацію у регіоні та погоджувалася, що це дуже важливо для полегшення контактів між товариствами та країнами ЄС зі Східної Європи через зустрічі, візити й освітні програми, а також бізнес та соціальних контакти. На їхню думку, такий підхід сприяє прискоренню демократичних процесів у цих країнах і стимулює перехід до демократії. Визнаючи економічну сферу як одну з найбільш важливих ділянок співробітництва між ЄС та країнами Східної Європи у рамках ЄПС, було запропоновано нові угоди, які не зосереджені виключно на лібералізації торгівлі товарами і послуг, але також повинні були забезпечити усунення нетарифних бар'єрів. Країни з Центрально-Східної Європи змінили підхід ЄС щодо сприяння демократії на

більш політичний (Carothers, 2009), оскільки вони роблять акцент на своїй політиці сприяння демократії в посткомуністичних країнах. Також поляки виступили за лібералізацію візового режиму ЄС для українських громадян. Як наслідок – у липні 2007 року Україна та ЄС підписали угоду про звільнення деяких українських груп (наприклад, членів офіційних делегацій, журналістів, студентів, спортсменів й ін.) від візових зборів (Wspolna Deklaracja, 2006).

Для фінансування діяльності в рамках ЄПС у 2007 році запроваджується новий «Інструмент європейського сусідства й партнерства» (ІЄСП) (Андрусевич, 2008), який згодом замінить чинні програми технічної допомоги «ТАСІС» і «МЕДА» в країнах ЄПС і в Росії. Його мета – надання допомоги Європейським Співтовариством з метою розвитку зони процвітання та добросусідства та її ефективнішого використання. На період 2007–2013 років ІЄСП має новий спеціальний компонент для підтримки транскордонного співробітництва на кордонах ЄС. До 2006 року включно для фінансування транскордонної співпраці Комісія буде спрямовувати кошти за допомогою чинних інструментів у так звані «Програми сусідства».

Висловлювання польських політиків і державних діячів щодо України демонстрували значну увагу Польщі до України. Наприклад, у березні 2008 року тогочасний польський Прем'єр-міністр Д. Туск, відвідавши Київ, стверджував, що польсько-українські відносини знаходяться в центрі уваги польської зовнішньої політики. Пізніше Президент Л. Качинський підтвердив незмінну підтримку Польщі щодо інтеграції України до ЄС та НАТО. Із-поміж підписаних угод у цей проміжок часу варто акцентувати на таких: «Угоді про співпрацю в галузі охорони здоров'я», «Угоді про малий прикордонний рух», «Протоколі про наміри з питань двостороннього співробітництва, що стосуються процесу української інтеграції в ЄС», а також «Угоді про співробітництво в питаннях державної служби» (Olma, 2010).

У 2008 році після засідання Європейської ради у відповідь на рішення створити Середземноморський союз, тогочасний польський міністр закордонних справ Р. Сікорський пообіцяв представити пропозицію поглиблення відносин зі східними сусідами, охопленими ЄПС. Польща сподівалася на те, що після прийняття ініціативи, метою якої було пожвавлення південного виміру ЄПС, легше буде отримати згоду ЄС на поглиблення стосунків із державами-сусідами (Война, 2009).

Після травневого засідання Ради із загальних питань і зовнішніх зв'язків ЄС Польща зосередилася на здобутті підтримки ініціативи Східного партнерства як у євросоюзних установах, так і серед держав-членів. Країна проводила з Європейською комісією інтенсивні консультації, метою яких було внесення пропозицій, уміщених в ініціативі, а також у комюніке, підготовленому комісією про Східне партнерство. Вона прагнула також до створення «фронту» держав, які підтримують ініціативу. У Варшаві відбулася зустріч держав Вишеградської групи, а також Болгарії, Литви, Латвії, Румунії та Швеції. Її учасники виступили за те, щоб ЄС запропонував східним сусідам нові форми співпраці у рамках Східного партнерства з метою їх наближення до євросоюзівських стандартів, зокрема, утворення зон вільної торгівлі, ініціювання процесу полегшення пересування людей зі скасуванням віз у довготерміновій перспективі. Вони висловили підтримку ідеї створення спеціального координатора з питань Східного партнерства, а також організації регулярних зустрічей міністрів та експертів (Visegrad Group, 2008; Война, 2009).

Польща вела також інтенсивні консультації з Німеччиною. Окрім того, тему Східного партнерства розглядали також під час зустрічей на різних рівнях з іншими державами ЄС, зокрема, з Францією і Великою Британією. Велася також переговори із сусідами, зокрема, з Україною. У 2009 році Республіка Польща організувала

консультації Вишеградської групи з Росією, у тому числі на тему Східного партнерства (Война, 2009).

Польсько-шведська ініціатива і дії, спрямовані на її усупільнення, вписувалися в логіку зовнішньої політики Польщі. Відсутність згадки про розширення ЄС у пропозиції спочатку викликало зауваження деяких польських політичних сил. Найбільша опозиційна партія – «Право і справедливість» – визнала проект малообіцяючим і «тактично захисним» (Prawo i Sprawiedliwość, 2009). З'явилися також критичні голоси в лавах правлячої Громадянської платформи. Побоювання висловлювали також політики Селянської партії у зв'язку з планованим формуванням зони вільної торгівлі ЄС – Україна і можливістю дотування сільськогосподарського виробництва за межами ЄС. Зрештою, однак, жодна з політичних сил у Польщі не виступила проти Східного партнерства (Война, 2009).

У тодішній формі Східне партнерство мало служити суттєвому наближенню адресатів цієї ініціативи до ЄС, а у випадку держав, які висловлюють такі прагнення і демонструють відповідний рівень рішучості, навіть їхній підготовці до інтеграції. Велике значення мають договори про асоціацію ЄС із сусідами, лібералізація візового режиму, а також створення поглибленої зони вільної торгівлі. Про те, що Польща не залишала прагнення до розширення ЄС на схід, свідчать інформаційні повідомлення про зовнішню політику, представлені сейму міністром Р. Сікорським у 2008 і 2009 роках (Война, 2009).

Прийняття Європейською радою Східного партнерства не завершило спроб Польщі розвинути власну ініціативу й успішно її реалізувати. Польське МЗС спланувало здійснювати перші пілотажні проекти, що фінансуються з національного бюджету. Вони стосувалися, зокрема, пропаганди поваги до прав людини, регіонального розвитку та захисту культурної спадщини. Польща підкреслювала також значення скоординованих дій держав-членів та Європейської комісії в галузі допомоги на розвиток, наданої бенефіціаріями Східного партнерства. Вона пропонувала посилення обміну інформацією на цю тему і об'єднання проектів держав-членів з ініціативами ЄК. Як і раніше, актуальні польські вимоги створення посади спеціального координатора з питань партнерства, а також виділення малого секретаріату, принаймні збільшення персоналу ЄК, що займається Східним партнерством. Польща пропонувала також створення фінансового механізму, що дозволив би встановити співпрацю в реалізації Східного партнерства з державами, що знаходяться за межами ЄС, зокрема, зі США, Канадою та Японією (Война, 2009).

Польща та інші нові члени ЄС успішно довели свою роль у політичній діяльності Європейського парламенту, Європейської комісії та ради, як це відбулося, наприклад, під час «кольорових революцій» в Україні і Грузії. Роль Центральної та Східної Європи у мирних революціях і перетвореннях на шляху до демократії та ринкової економіки впливала на їхню оцінку зовнішньої політики. Крім того, однією з найважливіших частин успішного просування демократії є розуміння конкретних умов для країни, в яку експортуються демократичні цінності. Становище Польщі на міжнародній арені, її історичні зв'язки дали можливість припустити: вона була найбільш сприятливою для розроблення моделі демократії, яку ЄС просував на східному напрямі (Klatt, 2001).

Після зміни польського керівництва у 2010 році Варшава також змінила «агресивну» активність у відносинах з Україною на спокійну і розмірену політику співпраці. Вона, як і раніше, заявляла про готовність підтримати українську державу на шляху до вступу в ЄС, але вже не форсувала події і давала Києву і Брюсселю час для підготовки. Важливим у цьому зв'язку була заява Президента Польщі Б. Коморовського після зустрічі зі своїми американським і українським колегами на саміті країн

Центральної та Південно-Східної Європи у Варшаві влітку 2011 року. Глава Польщі тоді зазначив, що Україна на саміті не була предметом дискусії або занепокоєння, а була суб'єктом, і суб'єктом активним. Були далекосяжні висловлювання про процес наближення України до вимог євроінтеграції, а також питання, що стосуються розвитку демократії в цій країні. Приймаємо це із задоволенням і ставимося до цього, як до великого обов'язку Польщі. Йдеться про продовження зусиль у справі наближення України до стандартів Західного світу. У ролі голови ЄС Польща (її керівництво почалося в липні 2011 року) одним зі своїх пріоритетів назвала співпрацю зі східними сусідами, зокрема, реалізацію програми «Східне партнерство», у якій бере участь Україна. Саміт країн-учасниць програми відбувся восени 2011 року у Варшаві і став ще одним кроком до зміцнення зв'язків Євросоюзу з Києвом. Очевидно, що Польща в ході свого головування спробувала максимально прискорити підписання договору про асоціацію між Україною та ЄС, хоча між сторонами залишалися розбіжності щодо створення зони вільної торгівлі. Зокрема, Київ не влаштовував розмір квот на експорт сільськогосподарської продукції.

У межах домовленостей, досягнутих під час Паризького саміту Україна–ЄС, у 2009 році було розроблено та затверджено Порядок денний асоціації (ПДА), який замінив План дій Україна–ЄС. Цей документ мав на меті стати орієнтиром для проведення реформ в Україні в контексті підготовки до імплементації майбутньої Угоди про асоціацію. Реалізація ПДА дозволила розпочати втілення узгоджених положень Угоди ще до її офіційного підписання.

Під час 15-го Саміту Україна–ЄС, що відбувся у Києві у 2011 році, сторони оголосили про завершення переговорів щодо Угоди про асоціацію, а вже у 2012 році її текст був парафований главами переговорних делегацій України та ЄС.

Після 2014 року, з огляду на агресію Росії проти України, Польща стала одним із найбільш активних прихильників євроінтеграційних прагнень Києва. Враховуючи стратегічну важливість стабільності і безпеки в Центрально-Східній Європі, а також власні політичні та економічні інтереси, Варшава здійснила ряд дипломатичних кроків, спрямованих на підтримку європейського шляху України. Важливим моментом у зовнішньополітичній стратегії Польщі стало активне лобіювання європейських інтересів України в рамках Європейського Союзу. Польща послідовно підтримувала включення України до європейських структур, виступаючи за надання Києву безвізового режиму з ЄС, а також підтримку економічних та політичних реформ в Україні. Польська дипломатія виступила ініціатором і одного з основних двигунів ініціативи «Східне партнерство», яка стала важливим інструментом для України у процесі євроінтеграції. Особливе значення для двосторонніх відносин мали події 2014 року, коли Росія анексувала Крим та розпочала конфлікт на сході України. Польща виступила з рішучою підтримкою України на міжнародній арені, закликаючи до введення санкцій проти Росії та посилення політичної і економічної підтримки Києва. Варшава активно працювала над забезпеченням твердої позиції ЄС щодо російської агресії, водночас прагнучи зміцнити позиції України в рамках європейської політики (Pogodda, Ginty Mac and Richmond, 2021).

Важливим етапом на шляху євроінтеграції України стало підписання Угоди про асоціацію з ЄС у 2014 році, що відкривало нові можливості для співпраці України з європейськими державами. Польща була одним із основних союзників України в цьому процесі. Варшава активно підтримувала кандидатуру Києва для підписання Угоди, виступаючи за швидке завершення переговорного процесу та ратифікацію документу. Політичну частину Угоди підписали 21 березня 2014 року, економічну – 27 червня 2014 року. 16 вересня того ж року Угоду синхронно ратифікували Верховна Рада України та

Європейський Парламент. Повна чинність Угоди про асоціацію можлива лише після її ратифікації всіма країнами-членами ЄС. Водночас процес європейської інтеграції України значно ускладнився внаслідок військових дій на Сході, що залишає питання подальшого вступу України до ЄС відкритим.

У січні 2016 року, після підписання Угоди, Польща також активно брала участь у реалізації її положень, включаючи питання реформування українських державних інститутів, боротьби з корупцією та покращення бізнес-середовища. Польські експерти активно співпрацювали з українськими колегами, обмінюючись досвідом в процесах трансформації та модернізації державних інститутів. Польща доклала значних зусиль для того, щоб допомогти Україні отримати безвізовий режим з ЄС. Польська сторона підтримувала активну лінію щодо надання Україні безвізу, підкреслюючи важливість цієї перемоги як символу належності до європейської спільноти. Відзначаючи значення безвізового режиму для розвитку міжлюдських зв'язків, економічного співробітництва та культурного обміну, Польща сприяла впровадженню реформ, які були необхідні для цього кроку (Polegkyi, 2021).

У 2017 році Україна приступила до реалізації положень Угоди про асоціацію, що передбачала низку реформ у відповідності з європейськими стандартами. Одним з основних напрямків була адаптація українського законодавства до законів і норм ЄС. Зокрема, уряд України активно працював над реформами в енергетичному секторі, транспорту, митній політиці та боротьбі з корупцією. Також велику увагу приділяли боротьбі з організованою злочинністю та забезпеченню прав людини, що є одними з ключових принципів ЄС (Pogodda, 2021).

Однією з головних цілей Угоди про асоціацію є створення глибоких політичних та економічних зв'язків між Україною та ЄС. Вона передбачає поступове приведення економічних стандартів України до європейських, що включає зміни в податковій системі, приватизації державних підприємств, сільському господарстві та ін. Протягом перших років імплементації важливими досягненнями стали стабільне зростання української економіки, покращення торговельних відносин з ЄС, а також сприятливий вплив на малий та середній бізнес. Один із важливих аспектів зовнішньополітичної стратегії Польщі полягав у підтримці економічної стабільності України. Варшава активно лобіювала для України можливість отримання фінансової допомоги від ЄС та міжнародних організацій, що забезпечувало економічну підтримку у важкі часи. Польща виступала за надання фінансових кредитів, що були необхідні для стабілізації економічної ситуації в Україні, а також за підтримку реформ в таких сферах, як енергетика, сільське господарство та інфраструктура (Goldberg, Brosius and Vreese, 2021).

Одночасно з економічними реформами Україна активно працювала над політичними змінами. Одним з найважливіших завдань було реформування судової системи, яке передбачало не тільки очищення суддівського корпусу від корупції, а й підвищення прозорості та незалежності суддів. Паралельно із судовою реформою велися зміни в боротьбі з корупцією, зокрема створення нових органів, таких як Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), що стало важливою частиною співпраці з ЄС. Польща також була важливим гравцем у формуванні європейської політики щодо Східної Європи та Східного партнерства. Польська дипломатія активно працювала над забезпеченням більш тісних зв'язків між Україною та Європейським Союзом, а також за формування нових механізмів співпраці, зокрема в рамках Вишеградської групи. Польща розглядала співпрацю з Україною як важливу частину стратегічної безпеки ЄС, спонукаючи до поглиблення політичних та економічних відносин між державами (Olech, 2021).

Протягом останніх 10 важких років війни України з агресією РФ, Польща відігравала ключову роль у підтримці євроінтеграційних прагнень України. Польська політика спрямована на інтеграцію України в європейські структури, зміцнення політичної та економічної співпраці між двома державами, а також на забезпечення стабільності та безпеки в Центральній-Східній Європі. Варшава активно просуvalа українські інтереси в рамках ЄС, сприяючи підписанню Угоди про асоціацію та забезпеченню безвізового режиму для українських громадян. Таким чином, Польща виступала не лише як надійний партнер для України, але й як один із основних адвокатів її європейських прагнень, формуючи вектор євроінтеграції України в контексті загальноєвропейської політики (Bharti, Aryal and Kutsyk, 2024).

Однак шлях повної імплементації Угоди про асоціацію не був без труднощів. Один із основних викликів – це війна в Україні, що значно ускладнює проведення реформ, оскільки потребує значних ресурсів для відновлення інфраструктури та підтримки внутрішньо переміщених осіб. Крім того, збройний конфлікт в Україні зробив країну вразливою до зовнішніх загроз, що вимагало зміни зовнішньополітичного курсу і адаптації до нових реалій. Іншим значним викликом стала корупція, яка була важким спадщиною минулих років. Хоча значні зусилля були спрямовані на її подолання, багато структур ще зберігали старі корупційні зв'язки, що ускладнювало проведення реформ. Водночас економічні та політичні труднощі вимагали термінових рішень, а для багатьох реформ процеси адаптації до європейських стандартів здавалися повільними.

Проте на сьогоднішній день можна стверджувати, що значна частина положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС була успішно реалізована. Завдяки співпраці з Європейським Союзом Україна отримала доступ до європейського ринку, що сприяло розвитку економіки, зокрема, в таких галузях, як енергетика, інформаційні технології та промисловість. Позитивні зміни також відбулися в законодавчій та судовій системах. У 2022 році Україна подала заявку на членство в Європейському Союзі, і отримала статус кандидата на вступ. Це свідчить про значний прогрес у виконанні вимог Угоди про асоціацію та бажання України стати частиною європейської родини. У 2024 році, Україна продовжувала проводити реформи та адаптувати своє законодавство до вимог ЄС, водночас перебуваючи в умовах війни з Росією. Уряд України має перед собою завдання завершити повну імплементацію Угоди про асоціацію та досягнути повного відповідності з європейськими стандартами.

Зовнішньополітичний вектор Польщі щодо євроінтеграційного шляху України відображає стратегічну підтримку та активну участь у процесах, спрямованих на наближення України до Європейського Союзу. Польща, з огляду на свій досвід європейської інтеграції, стала важливим адвокатом України в ЄС, сприяючи її реформам і підтримуючи демократичні зміни, що є необхідними для вступу в ЄС.

Починаючи з 2003 року, Польща активно пропонувала концепції, що включали інтеграцію східних сусідів у ЄС, зокрема Україну. Важливим аспектом польської політики була підтримка східного виміру Європейської політики сусідства, що дозволило зміцнити співпрацю з Україною, зокрема через ініціативу Східного партнерства. Польща виступала за більш активну фінансову і політичну підтримку цих країн для забезпечення їхнього економічного і політичного розвитку. Зокрема, Польща відіграла значну роль під час Помаранчевої революції 2004 року, підтримуючи демократичні зміни в Україні. Олександр Квасневський, польський президент, став важливим посередником у вирішенні політичної кризи в Україні. Подальша підтримка польської політики щодо України зберігалася навіть після зміни адміністрації в Польщі в 2010 році, коли стратегія стала більш обережною, але продовжувала підтримувати євроінтеграційні прагнення України.

Після анексії Криму Росією в 2014 році Польща стала одним із головних прихильників євроінтеграційних прагнень України, підтримуючи Угоду про асоціацію та безвізовий режим для українців. Польща також активно брала участь у реформуванні України, сприяючи її трансформації та боротьбі з корупцією. Загалом, Польща, продовжуючи свою політику підтримки України, відіграє ключову роль у зміцненні зв'язків між Україною та Європейським Союзом, сприяючи її європейській інтеграції, що є важливим елементом геополітичної стабільності в регіоні. Процес повної імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС є складним і багатограним. Однак, незважаючи на труднощі та виклики, Україна значно просунулася у виконанні своїх євроінтеграційних зобов'язань. Підтримка ЄС і втілення реформ дозволяють Україні наближатися до стандартів Європейського Союзу. У майбутньому цей процес обіцяє не лише зміцнення економіки та політичних інститутів України, а й створення міцної основи для її інтеграції до ЄС.

Бібліографічний список

- Білоконь, М., 2021. Формування європейської та євроатлантичної перспективи України у контексті реалізації національних інтересів. *Державне будівництво*, 1. DOI: 10.34213/db.21.01.28.
- Возняк, Т., 1998. Україна-Польща: Роль та місце у європейській інтеграції. *Незалежний культурологічний часопис «І»*. Число 14. [online]. Доступно: <<http://www.ji.lviv.ua/n14texts/n14-ukr-p.htm>>.
- Война, Б., 2009. Восточное партнерство новая инициатива сотрудничества ЕС с восточными соседями. *Европа*, 9, 1(30), с. 39-43.
- Андрусевич, Н. (ред.), 2008. *Інструмент європейського сусідства і партнерства – нові можливості для України*. Львів.
- Шульга, М., 2012. Підходи та позиції у дослідженні сучасних політичних євроінтеграційних процесів. *Український науковий журнал «Освіта регіону. Політологія. Психологія. Комунікації»*, 2, с. 132.
- Bharti, S. Sh., Aryal, S. K. and Kutsyk, A., 2024. The Ukraine crisis: Poland as a strategic crossroad in Eastern Europe. *Eastern Journal of European Studies*, 15(1), p.324-344
- Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, 2006. Wspólna Deklaracja Prezydentów Rzeczypospolitej Polskiej i Ukrainy w sprawie rozwoju współpracy w energetyce. Kyiv. 28 February 2006, [online]. Available at: <www.bbn.gov.pl>.
- Burant, S., 1993. Problematyka wschodnia. Studium porównawcze stosunków polski z Litwą, Białorusią i Ukrainą. In: *Polski instytut spraw międzynarodowych*. Warszawa, s. 26.
- Carothers, Th., 2009. Democracy Assistance: Political vs. Developmental? *Journal of Democracy*, 20(1), p. 5-19.
- Copsey, N. & Pomorska, K., 2010. Poland's power and influence in the European Union: The case of its eastern policy. *Comparative European Politics*, 8(3), p. 305.
- Draus, J., 2011. Polish-Ukrainian relations after independence. *New Ukraine. A Journal of History and Politics*, 10, p. 65-66.
- European Council, 2003. A Secure Europe in a Better World: European Security Strategy, Brussels, 12 December, [online]. Available at: <<http://ue.eu.int/uedocs/cmsUpload/78367.pdf>> (Accessed 18 June 2008).
- Fotyga, A., 2008. Government Information on Polish Foreign Policy in 2007. Sejm meeting by Foreign Minister Anna Fotyga, *Yearbook of Polish Foreign Policy*, p. 11.
- Fundacja im. Stefana Batorego, 2003. Non-paper z polskimi propozycjami w sprawie przyszłego kształtu polityki rozszerzonej UE wobec nowych wschodnich sąsiadów. In:

- Polityka rozszerzonej Unii Europejskiej wobec nowych sąsiadów*. Warszawa, p. 93-107. [online]. Available at: <www.batory.org.pl/doc/nowi_s.pdf>.
- Gazeta Wyborcza, 2004. Interview with Janusz Onyszkiewicz, "Zachodem na Wschód! 30 October – 1 November.
- Goldberg, A. C., Brosius, A. and Vreese de C. H., 2021. Policy responsibility in the multilevel EU structure – The (non-)effect of media reporting on citizens' responsibility attribution across four policy areas. *Journal of European Integration*. [online]. Available at: <<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/07036337.2020.1863959>>.
- Haas, E.B., 1961. International Integration: the European and the Universal Process. *International Organization*, 15(3), p. 366–377.
- Klatt, M., 2001. Poland and its Eastern Neighbours: Foreign Policy Principles. *Journal of Contemporary European Research*, 7(1), p. 9-10.
- Kolatek, R., 2009. Success Without a Strategy for the Future: An Attempt to Evaluate the Five Years of Poland's Presence in the European Union. *The Polish Quarterly of International Affairs*, 4, p. 43.
- Meller, S., 2007. Government Information on Polish Foreign Policy in 2006. Sejm meeting by Foreign Minister Stefan Meller, *Yearbook of Polish Foreign Policy*, p. 9.
- Meyer-Resende, M. & Wisniewska, J. (2009). *Democracy Revisited. Which Notion of Democracy for the EU's External Relations?* Brussels: Office for Promotion of Parliamentary Democracy.
- Missiroli, A., 2004. The EU and Its Changing Neighbourhood: Stabilization, Integration and Partnership In: Dannreuther, R. (ed.). *European Union Foreign and Security Policy: Towards a Neighbourhood Strategy*. London & New York, Routledge.
- Mitrany, D.A., 1966. *Working Peace System: An Argument for the Functional Development of International Organization*. Chicago: Quadrangle Books, 221 p.
- Olech, A., 2021. The role of Poland in the Ukrainian conflict [online]. Available at: <<https://ine.org.pl/en/the-role-of-poland-in-the-ukrainian-conflict/>>
- Olma, N., 2010. The polish-ukrainian special partnership 1990– 2010. p.17-19
- Pentland, C., 1973. *International Theory and European Integration*. London: Faber and Faber, 346 p
- Pogodda, S., Ginty Mac, R. and Richmond, O., 2021. The EU and critical crisis transformation: the evolution of a policy concept. *Conflict, Security & Development* [online]. DOI: <https://doi.org/10.1080/14678802.2020.1854442>
- Polegkyi, O., 2021. The Intermarium in Ukrainian and Polish Foreign Policy Discourse. *East/West*, 8(2), 29–48. [online]. DOI: <https://doi.org/10.21226/ewju562>
- Pospieszna, P., 2010. When recipients become donors. *Problems of Post-Communism*, 57(4) [online]. Available at: <<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.2753/PPC1075-8216570401>>
- Prawo i Sprawiedliwość, 2009. Nowoczesna, solidarna, bezpieczna Polska. Program Prawa i Sprawiedliwosci, *Krakow 2009. p. 179*, [online]. Available at: <www.pis.org.pl>.
- President.pl, 2006. *Speech by the President «May our Efforts be Inspired by Solidarity»* [online]. Available at: <http://www.president.pl/x.node?id=6042877>
- Rotfeld, A. D., 2006. *Polska w niepewnym świecie*. Warsaw.
- Ryabchuk, M., 2010. The Ukrainian "Friday" and the Russian "Robinson". *Canadian-American Slavic Studies*, 44 (2010), 7–24. [online]. Available at: <https://www.academia.edu/3781293/The_Ukrainian_Friday_and_the_Russian_Robinson_The_Uneasy_Advent_of_Postcoloniality>
- Szeptycki, A., Stachurska-Szczesiak, K. & Misigiewicz, J., 2011. Perspektywy integracji Ukrainy z Uni. *Europejska Polityka Sąsiedztwa Unii Europejskiej. Unia Europejska i jej*

bliscy sqsiedzi. Lublin.

Vachudova, M.A., 2005. *Europe Undivided: Democracy, Leverage, and Integration after Communism*. Oxford & New York, Oxford University Press.

Visegrad Group, 2008. *Joint Statement of the Foreign Ministers of the Visegrad Group Countries and of Bulgaria, Estonia, Lithuania, Latvia, Romania and Sweden*. [online]. Available at: <https://www.visegradgroup.eu/2008/joint-statement-of-the-110412-4>.

Wetzel, A. and Orbie, Ja., 2011. Promoting Embedded Democracy? Researching the Substance of EU Democracy Promotion. *European Foreign Affairs Review*, 16, p. 566-567.

Zajaczkowski, W., 2005. Polish-Ukrainian Relations. *Yearbook of Polish Foreign Policy* (English Edition) (Yearbook of Polish Foreign Policy), 1, p. 125.

References

Andrusevych, N. (red.), 2008. *Instrument yevropeiskoho susidstva i partnerstva – novi mozhlyvosti dlia Ukrainy [European Neighbourhood and Partnership Instrument – New Opportunities for Ukraine]*. Lviv. (in Ukrainian)

Bharti, S. Sh., Aryal, S. K. and Kutsyk, A., 2024. The Ukraine crisis: Poland as a strategic crossroad in Eastern Europe. *Eastern Journal of European Studies*, 15(1), p.324-344

Bilokon, M., 2021. Formuvannia yevropeiskoi ta yevroatlantychnoi perspektyvy Ukrainy u konteksti realizatsii natsionalnykh interesiv [Formation of the European and Euro-Atlantic Perspective of Ukraine in the Context of National Interests Implementation]. *Derzhavne budivnytstvo*, 1. DOI: 10.34213/db.21.01.28 (in Ukrainian)

Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, 2006. Wspólna Deklaracja Prezydentów Rzeczypospolitej Polskiej i Ukrainy w sprawie rozwoju współpracy w energetyce. Kyiv. 28 February 2006, [online]. Available at: www.bbn.gov.pl.

Burant, S., 1993. Problematyka wschodnia. Studium porównawcze stosunków polski z Litwą, Białorusią i Ukrainą. In: *Polski instytut spraw międzynarodowych*. Warszawa, s. 26.

Carothers, Th., 2009. Democracy Assistance: Political vs. Developmental? *Journal of Democracy*, 20(1), p. 5-19.

Copsey, N. & Pomorska, K., 2010. Poland's power and influence in the European Union: The case of its eastern policy. *Comparative European Politics*, 8(3), p. 305.

Draus, J., 2011. Polish-Ukrainian relations after independence. *New Ukraine. A Journal of History and Politics*, 10, p. 65-66.

European Council, 2003. A Secure Europe in a Better World: European Security Strategy, Brussels, 12 December, [online]. Available at: <http://ue.eu.int/uedocs/cmsUpload/78367.pdf> (Accessed 18 June 2008).

Fotyga, A., 2008. Government Information on Polish Foreign Policy in 2007. Sejm meeting by Foreign Minister Anna Fotyga, *Yearbook of Polish Foreign Policy*, p. 11.

Fundacja im. Stefana Batorego, 2003. Non-paper z polskimi propozycjami w sprawie przyszłego kształtu polityki rozszerzonej UE wobec nowych wschodnich sąsiadów. In: *Polityka rozszerzonej Unii Europejskiej wobec nowych sąsiadów*. Warszawa, p. 93-107. [online]. Available at: www.batory.org.pl/doc/nowi_s.pdf.

Gazeta Wyborcza, 2004. Interview with Janusz Onyszkiewicz, "Zachodem na Wschód! 30 October – 1 November.

Goldberg, A. C., Brosius, A. and Vreese de C. H., 2021. Policy responsibility in the multilevel EU structure – The (non-)effect of media reporting on citizens' responsibility attribution across four policy areas. *Journal of European Integration*. [online]. Available at: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/07036337.2020.1863959>.

Haas, E.B., 1961. International Integration: the European and the Universal Process. *International Organization*, 15(3), p. 366–377.

- Klatt, M., 2001. Poland and its Eastern Neighbours: Foreign Policy Principles. *Journal of Contemporary European Research*, 7(1), p. 9-10.
- Kolatek, R., 2009. Success Without a Strategy for the Future: An Attempt to Evaluate the Five Years of Poland's Presence in the European Union. *The Polish Quarterly of International Affairs*, 4, p. 43.
- Meller, S., 2007. Government Information on Polish Foreign Policy in 2006. Sejm meeting by Foreign Minister Stefan Meller, *Yearbook of Polish Foreign Policy*, p. 9.
- Meyer-Resende, M. & Wisniewska, J. (2009). *Democracy Revisited. Which Notion of Democracy for the EU's External Relations?* Brussels: Office for Promotion of Parliamentary Democracy.
- Missiroli, A., 2004. The EU and Its Changing Neighbourhood: Stabilization, Integration and Partnership In: Dannreuther, R. (ed.). *European Union Foreign and Security Policy: Towards a Neighbourhood Strategy*. London & New York, Routledge.
- Mitrany, D.A., 1966. *Working Peace System: An Argument for the Functional Development of International Organization*. Chicago: Quadrangle Books, 221 p.
- Olech, A., 2021. The role of Poland in the Ukrainian conflict [online]. Available at: <<https://ine.org.pl/en/the-role-of-poland-in-the-ukrainian-conflict/>>
- Olma, N., 2010. The polish-ukrainian special partnership 1990– 2010. p.17-19
- Pentland, C., 1973. *International Theory and European Integration*. London: Faber and Faber, 346 p
- Pogodda, S., Ginty Mac, R. and Richmond, O., 2021. The EU and critical crisis transformation: the evolution of a policy concept. *Conflict, Security & Development* [online]. DOI: <https://doi.org/10.1080/14678802.2020.1854442>
- Polegkyi, O., 2021. The Intermarium in Ukrainian and Polish Foreign Policy Discourse. *East/West*, 8(2), 29–48. [online]. DOI: <https://doi.org/10.21226/ewjus562>
- Pospieszna, P., 2010. When recipients become donors. *Problems of Post-Communism*, 57(4) [online]. Available at: <<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.2753/PPC1075-8216570401>>
- Prawo i Sprawiedliwość, 2009. Nowoczesna, solidarna, bezpieczna Polska. Program Prawa i Sprawiedliwosci, Krakow 2009. p. 179, [online]. Available at: <www.pis.org.pl>.
- President.pl, 2006. *Speech by the President «May our Efforts be Inspired by Solidarity»* [online]. Available at: <http://www.president.pl/x.node?id=6042877>
- Rotfeld, A. D., 2006. *Polska w niepewnym świecie*. Warsaw.
- Ryabchuk, M., 2010. The Ukrainian “Friday” and the Russian “Robinson”. *Canadian–American Slavic Studies*, 44 (2010), 7–24. [online]. Available at: <https://www.academia.edu/3781293/The_Ukrainian_Friday_and_the_Russian_Robinson_The_Uneasy_Advent_of_Postcoloniality>
- Shulha, M., 2012. Pidkhody ta pozytsii u doslidzhenni suchasnykh politychnykh yevrointehratsiinykh protsesiv [Approaches and Positions in the Study of Contemporary Political European Integration Processes]. *Ukrainskyi naukovyi zhurnal «Osvita rehionu. Politolohiia. Psykholohiia. Komunikatsii»*, 2, s. 132. (in Ukrainian).
- Szeptycki, A., Stachurska-Szczesiak, K. & Misigiewicz, J., 2011. Perspektywy integracji Ukrainy z Uni. *Europejska Polityka Sqsiedztwa Unii Europejskiej. Unia Europejska i jej bliscy sqsiedzi*. Lublin.
- Vachudova, M.A., 2005. *Europe Undivided: Democracy, Leverage, and Integration after Communism*. Oxford & New York, Oxford University Press.
- Visegrad Group, 2008. *Joint Statement of the Foreign Ministers of the Visegrad Group Countries and of Bulgaria, Estonia, Lithuania, Latvia, Romania and Sweden*. [online]. Available at: <https://www.visegradgroup.eu/2008/joint-statement-of-the-110412-4>.

- Voyna, B., 2009. Vostochnoye partnerstvo novaya initsiativa sotrudnichestva YES s vostochnymi sosedyami [Eastern Partnership: A New Initiative of EU Cooperation with Eastern Neighbors]. *Yevropa*, 9, 1(30), с. 39-43. (in Russian)
- Vozniak, T., 1998. Ukraina-Polshcha: Rol ta mistse u evropeiskii integratsii. Nezalezhnyi kulturolohichnyi chasopys «I». Chyslo 14 [Ukraine–Poland: Role and Place in European Integration. *Independent Cultural Journal "Yi"*, Issue 14] [online]. Available at: <<http://www.ji.lviv.ua/n14texts/n14-ukr-p.htm>>. (in Ukrainian)
- Wetzel, A. and Orbie, Ja., 2011. *Promoting Embedded Democracy? Researching the Substance of EU Democracy Promotion*. *European Foreign Affairs Review*, 16, p. 566-567.
- Zajaczkowski, W., 2005. Polish-Ukrainian Relations. *Yearbook of Polish Foreign Policy* (English Edition) (Yearbook of Polish Foreign Policy), 1, p. 125.

Стаття надійшла до редакції 20.04.2025 р.

T. Yelova

FOREIGN POLICY NATIONAL INTERESTS OF POLAND IN THE CONTEXT OF UKRAINE'S EUROPEAN INTEGRATION PATH

Abstract. *The article is dedicated to Poland's foreign policy vector regarding Ukraine's European integration path, reflecting strategic support and active participation in processes aimed at bringing Ukraine closer to the European Union. Poland, with its significant experience in European integration, has become an important advocate for Ukraine within the EU, providing political and ideological support for its efforts toward reform and democratic changes, which are necessary for EU membership. It is emphasized that since the early 2000s, Poland has actively proposed concepts aimed at integrating Eastern neighbors, including Ukraine, into the European Union through the expansion of the European Neighborhood Policy. Poland supported the Eastern Partnership initiative, striving to strengthen cooperation with Eastern European countries and ensure their economic and political development. The special role Poland played during the 2004 Orange Revolution in Ukraine is highlighted, when Polish President Aleksander Kwaśniewski became a key mediator in resolving the political crisis in Ukraine. This period became significant for Poland's policy of supporting democratic changes in Ukraine. Even after the change of administration in Poland in 2010, the Polish strategy regarding Ukraine remained stable, though it became more cautious, continuing to actively support Ukraine's European integration aspirations.*

It is noted that after Russia's annexation of Crimea in 2014, Poland became one of the strongest supporters of Ukraine's European integration ambitions, providing diplomatic support within the European Union and promoting the signing of the Association Agreement and visa-free regime for Ukrainian citizens. Poland also actively participated in Ukraine's reform processes, supporting the fight against corruption, improving the business environment, and developing democratic institutions. As a result of this process, Ukraine was able to apply for EU membership in 2022. Poland continues to play a vital role in strengthening ties between Ukraine and the European Union, promoting its European integration and stability in the region. Poland's policy of supporting Ukraine is an important element of geopolitical stability and development on the European continent.

Keywords: *Poland, European integration, Ukraine, European Union, European Neighborhood Policy, Eastern Partnership, Orange Revolution, national interests, geopolitical stability, political support, lobbying.*